

Henryk Gawlik
/Łódź/

Z DYDAKTYKI GEOGRAFICZNEJ INTERPRETACJI
ZDJĘĆ LOTNICZYCH W INSTYTUCIE GEOGRAFICZNYM
UNIwersytetu Łódzkiego

W ośrodku łódzkim znacznie później, niż w innych ośrodkach uniwersyteckich w Polsce /np. w Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu czy Lublinie/ przystąpiono do realizacji zajęć dydaktycznych z fointerpretacji. Uważam jednak za celowe zasygnalizowanie pewnych momentów z dydaktyki interesującego nas przedmiotu, głównie ze względu na wyczuwaną potrzebę konfrontacji doświadczeń z zakresu dydaktyki w poszczególnych ośrodkach.

Możliwość wykorzystania zdjęć lotniczych dla potrzeb geografii była podkreślana na zajęciach dydaktycznych w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Łódzkiego jeszcze przed oficjalnym wprowadzeniem przedmiotu "Geograficzna interpretacja zdjęć lotniczych" do obowiązującego programu studiów. Miało to miejsce zwłaszcza na ćwiczeniach z kartografii i topografii. Demonstrowano studentom pojedyncze fotogramy terenu okolic Rogowa oraz fotogramy spełniające rolę ilustracji zamieszczonych w podręcznikach i czasopiśmie. Do tego celu wykorzystywano też szkoleniowe zestawy zdjęć lotniczych /pochodzące ze Służby Topograficznej W.P. /

oraz anaglifowe zdjęcia lotnicze, umożliwiające śledzenie przykładów rzeźby terenu w ujęciu przestrzennym.

Niezależnie od prób adaptacji metod fotointerpretacyjnych do ćwiczeń z kartografii i topografii, podejmowano również próby wykorzystania zdjęć lotniczych w badaniach stanowiska znanej struktury peryglacialnej "pingo" w Józefowie koło Rogowa /J.Dylik/.

II Konferencja Fotointerpretacyjna we Wrocławiu stała się bodźcem do intensywnych starań o zdjęcia lotnicze dla potrzeb dydaktycznych oraz o sprzęt fotogrametryczny, niezbędny do fotointerpretacji.

Przed rozpoczęciem zajęć z fotointerpretacji zgromadzono dość dużą ilość przezroczy związanych z tematyką planowanych wykładów i ćwiczeń, pozyskano szereg zdjęć lotnicze firmy Wilda, pozytywnym wynikiem zostały zakończone też starania o udostępnienie terenu przewidzianego na poligon szkoleniowy do zajęć z fotointerpretacji. Poligon ćwiczeniowy o powierzchni 25 km² położony jest na N od ujścia rz. Widawki i obejmuje fragment doliny Warty z przylegającą do niej strefą wysoczyzny. Zakupiono odpowiednią ilość kompletów pełnych szeregów zdjęć lotniczych udostępnionego terenu, w tym 1 komplet zdjęć w postaci diapozytywów. Pozyskano też niezbędne minimum sprzętu koniecznego do fotointerpretacji. Są to stereoskopy lustrzane ze stereomikrometrami f-my Zeiss i produkcji PZO oraz stereoskopy kieszonkowe /24 szt./produkcji własnej. W realizacji jest zamówienie na stereopantometr, dodatkowe ilości stereoskopów lustrzanych oraz przetworniki LUZ. W dalszej perspektywie przewidziane jest uzupełnianie sprzętu /pod względem ilościowym i jakościowym/.

Zajęcia z geograficznej interpretacji zdjęć lotniczych rozpoczęto w październiku roku akadem. 1966/67. Odbywają się one zgodnie z programem, na drugim roku studiów w ilości: 1 godz. tygodniowo wykładu i 2 godziny ćwiczeń co 2 tygodnie.

Wykłady obejmują pełny zakres tematyki programowej i równocześnie spełniają rolę zajęć wprowadzających do ćwiczeń praktycznych. Po każdym wykładzie studenci są zorientowani w jaki sposób będzie przebiegała realizacja zadań objętych tematem ćwiczenia. Równocześnie studenci są zobowiązani poszerzać treść wykładów poprzez studiowanie wskazanej literatury.

Ćwiczenia z fotointerpretacji są realizowane w grupach 10-cio osobowych, w wymiarze 2 godz. co 2 tygodnie. Wobec małej ilości godzin przewidzianych na ten cel, polegają one głównie na rozwiązywaniu przez studentów konkretnie sprecyzowanych zadań wchodzących w zakres tematyki programowej.

Niezależnie od ćwiczeń obowiązujących każdorazowo wszystkich studentów, tytułem próby przydzielono studentom do wykonania zadania w rodzaju prac seminaryjnych. Prace te muszą być wykonane poza limitowanymi godzinami ćwiczeń. Każdy temat opracowują zwykle dwie osoby i powinny go przedłożyć w ustalonym terminie w ciągu semestru letniego. Oto przykłady kilku prac wykonywanych poza programowymi godzinami ćwiczeń:

- Montaż fotoszkieł /na płycie aluminiowej oklejonej papierem rysunkowym/;
- Sporządzanie łańcuchów fototriangulacji i sprowadzanie ich do żądanej skali, z równoczesnym powiązaniem łańcuchów sąsiednich;
- Mapa fotointerpretacyjna użytkowania gruntów w okolicy Strońska /teren poligonu ćwiczebnego/;

- Próba wykonania mapy nachyleń terenu okolic Strońska;

- Próba wykonania mapy geomorfologicznej okolic Strońska na podstawie interpretacji zdjęć lotniczych.

Przy wykonywaniu tego rodzaju prac 2-osobowe grupy studentów wykorzystują materiały /np. kalki rozet, kalki fotointerpretacyjne/ opracowane przez ich kolegów w ramach ćwiczeń. Korzystają też z dodatkowych konsultacji.

W czasie zajęć na poligonie ćwiczeniowym studenci sprawdzają wiarygodność zinterpretowanych przez siebie obiektów, dokonują korekty materiałów opracowanych w warunkach kameralnych oraz sporządzają klucze fotointerpretacyjne.

W ośrodku Łódzki, poza studentami II-go roku geografii i częściowo - studentami archeologii, nie objęto jeszcze szkoleniem w zakresie fotointerpretacji szerszego grona osób. Systematycznym szkoleniem planuje się objąć studentów lat starszych i zainteresowanych pracowników naukowych, ale dopiero w roku akademickim 1967/68. Stworzy to konieczność zapotrzebowania na zdjęcia lotnicze terenów regionu Łódzkiego, które będą wykorzystane w różnych dyscyplinach badawczych. Już teraz czyni się starania o zdjęcia lotnicze terenów zwydmionych /do badań nad wydiami/i terenu występowania moren stadium Warty. Brana jest pod uwagę możliwość wykorzystania zdjęć lotniczych w badaniach peryglacjalnych. Wyniki badań opartych na interpretacji zdjęć lotniczych, uzyskane przez A.A.W i eliczko¹ /tereny położone na N i S od Koskwy/oraz

¹ A.A. Wieliczko, Kriogennym relief poźnieplejstoceno- nowoj periglacjalnoj zony /kriolitozony/ Wostocznaj Ewropy. Czetwierticznij period i jego istorija, Akad. Nauk SSSR, Moskwa 1965.

H. S v e n s s o n a ¹ /teren Róminy Laholm w SW Szwecji/ sugerują taką możliwość.

Summary

In the report informations about photointerpretation teaching organization at Łódź University are included. The photointerpretation subject had been introduced in academic year 1966/67 in the second year of studies in the time of thirty hours of lectures and sixty of classes. In the academic year 1967/68 introduction of photointerpretative classes for senior students and scientific workers as well has been foreseen.

¹ H.Svensson, Fuktighetsegenskaper i fossila iskilspoligoner. Meddelanden fran Lunds Universitets Geografiska Institution, No 442, Svensk Geografisk Ars - bok 42, 1966.